

Роман БАРСЬКИЙ

магістрант II курсу

спеціальності 106 Географія

Науковий керівник – доц. Сергій ГУЛИК

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ СТРУКТУРИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ АНТРОПОГЕННИХ ЛАНДШАФТІВ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Тернопільська міська територіальна громада знаходиться в центральній частині Тернопільської області. Фізико-географічно належить до помірного поясу зони широколистих лісів, західної частини Подільської височини, Східно-Європейської рівнини [5]. Площа громади – 167,9 км², населення становить приблизно 270 тисяч осіб. Тернопіль є адміністративним центром територіальної громади та найбільшим населеним пунктом за площею і кількістю населення.

На півночі Тернопільська громада межує з Залозецькою, на Заході – з Підгороднянською, Козлівською і Озернянською, на Півдні з Великоберезовецькою і Великогаївською, і на Сході – з Великобірківською, Байковецькою і Білецькою територіальними громадами. Громада простягається вздовж річки Серет і витягнута з Півночі на Південь. До складу Тернопільської територіальної громади входять такі населенні пункти: Вертелка, Носівці, Городище, Кобзарівка, Плесківці, Іванківці, Чернихів, Малашівці, Глядки, Курівці і місто Тернопіль [5, 6].

Користуючись даними головного управління земельних ресурсів Тернопільської області [6] та іншими джерелами, в межах Тернопільської міської громади можна виділити такі класи антропогенних ландшафтів: селитебні; сільськогосподарські, промислові, лісові; лінійно-дорожні; водні, рекреаційні і тафальні [3, 4]. Співвідношення їх часток у структурі земельних угідь громади характерне для урбанізованих територій.

Сільськогосподарські антропогенні ландшафти представлені найбільше в громаді, оскільки більшість території – це сільська місцевість, де розвивається аграрна справа. Навіть на околицях м. Тернополя є сільськогосподарські антропогенні ландшафти, які забезпечують агропродукцією обласний центр.

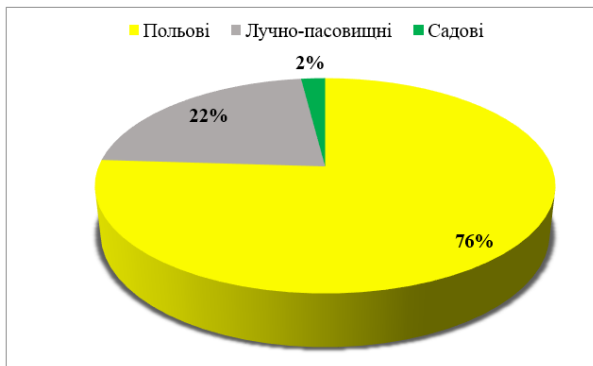

Рис. 1. Структура агроландшафтів в Тернопільській міській ТГ

Діаграма демонструє структуру сільськогосподарських антропогенних ландшафтів в Тернопільській територіальній громаді – з великою перевагою в ОТГ представлені польовий підклас – 76%, а найменше багаторічних насаджень – лише 2%. Решту, а саме 22%, займають сіножаті і пасовища. Така структура зумовлена, насамперед, географічним положенням і економічними чинниками. Це загальна діаграма по всій території ОТГ, хоча в кожному населеному пункті окремо вона буде дуже схожою [6].

Головною ознакою агроландшафтів досліджуваної території є наявність в ґрунтовому покриві родючих чорноземних ґрунтів – глибоких мало гумусних та опідзолених [1]. Найбагатші ґрунти поширені на півночі сільських земель ОТГ. Значні площі займають також темно-сірі та лучно-чорноземні ґрунти, які простягаються із сходу до Південного заходу. На них вирощують зернові та технічні культури. Орні землі у великій мірі визначають розвиток сільськогосподарського виробництва. Такий високий показник забезпечення агроландшафтами досягається за рахунок високої розораності території.

Польові ландшафти у структурі агроландшафтів займають найбільші площі. Життя польових ландшафтів забезпечується завдяки щорічним переорюванням верхнього шару ґрунту, внесення добрив і отрутохімікатів.

Територіально, в межах громади відсоткова частка агроландшафтів загалом зменшується з Півночі на Південь. Найбільший показник у Носівцях і Курівцях, а найменший у місті Тернопіль (див. рис. 2.).

На основі проведеної комплексної оцінки антропогенних ландшафтів території Тернопільської громади встановлено, що переважаючу частку земельного фонду громади становлять сільськогосподарські (понад 70%), з яких більшість – польові

антропогенні ландшафти. Виявлено ряд локальних проблем, зокрема підвищене аграрне навантаження та порушення екологічної рівноваги через високу розораність та знижену частку природних ландшафтів.

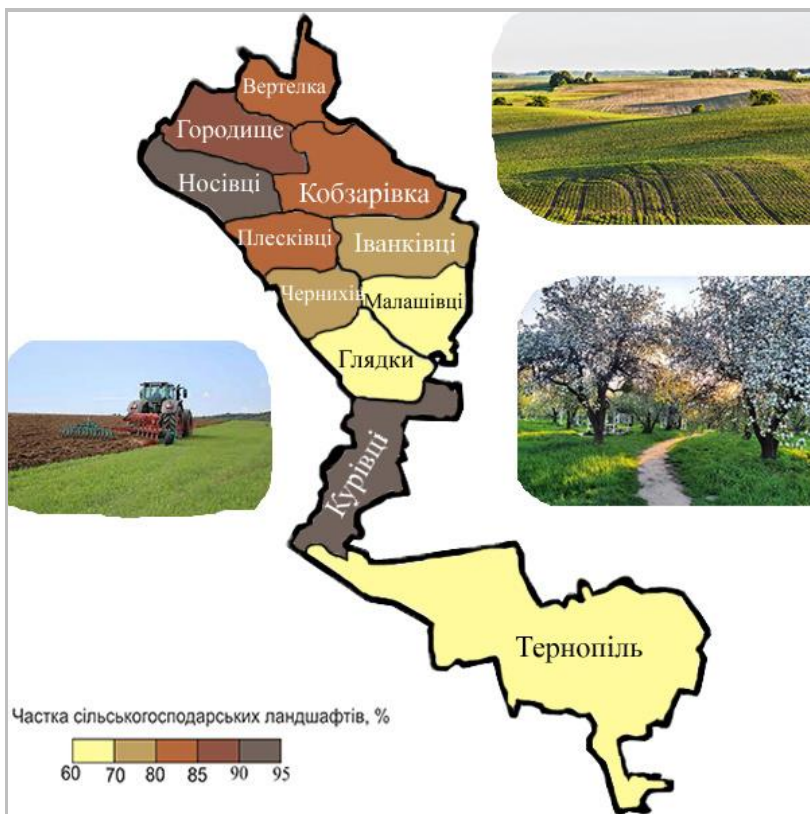

Рис. 2. Частка агроландшафтів Тернопільської міської ТГ

Сільськогосподарські антропогенні ландшафти Тернопільської міської громади є значним потенціалом для її сталого соціально-економічного розвитку. Водночас для збереження їхньої продуктивності та екологічної цінності необхідно впроваджувати інтегровану систему управління землями, що базується на принципах збалансованого розвитку, екологічної безпеки та науково обґрунтованого планування.

Список використаних джерел:

1. Географія Тернопільської області. Т.1. Природні умови та ресурси. За ред. проф. М.Я. Сивого Тернопіль: Крок, 2017, 504 с.
2. Гулик С. В., Таранова Н. Б. Історія формування сучасних антропогенних ландшафтів

міста Тернополя / Проблеми ландшафтознавства в контексті стратегії сталого розвитку та Європейської ландшафтною конвенції. Матеріали міжнародного наукового семінару, присвяченого 40-річчю заснування Чорногірського географічного стаціонару Львівського національного університету імені І.Франка (3-5 листопада 2017 р.) Львів: Видавничий центр ЛНУ ім.І.Франка, 2017. 156 с

3. Денисик Г. І. Антропогенне ландшафтознавство: навчальний посібник / Частина 1. Глобальне антропогенне ландшафтознавство. Вінниця: ПП «ТД «Едельвейс і К», 2012. 336 с.

4. Денисик Г.І. Регіональне антропогенне ландшафтознавство: навчальний посібник. Вінниця-Умань: ПП «ТД «Едельвейс і К», 2010. 170 с.

5. Децентралізація. Офіційний сайт. URL: <http://decentralization.gov.ua>.

6. Довідка з державної статистичної звітності про наявність земель та розподіл їх за власниками земель, землекористувачами, угіддями (за даними форми 6-зем). Тернопільська область (у розрізі адміністративних районів). Тернопіль: Головне управління Держземагентства Тернопільської області, 2016.

7. Заблоцький Б., Гавришок Б., Дем'янчук П. Облік площ земель сільськогосподарського призначення територіальних громад Тернопільської області: джерела, повнота та репрезентативність інформації. Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія: Географія. 2022. №2. С. 76-83.

Юрій БЛОТНИЙ

магістрант II курсу

спеціальності 014 Середня освіта (Географія)

Науковий керівник – доц. Сергій ГУЛИК

ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРИ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ БУЧАЦЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Буцацька міська територіальна громада розташована у Чортківському районі Тернопільської області. Площа Буцацької територіальної громади становить 524,2 км², населення – 41 275 осіб. До складу громади входить 37 населених пунктів [2]. Межує Буцацька МТГ на півночі із Золотниківською територіальною громадою (ТГ), на північному сході – із Теребовлянською ТГ, на сході – із Трибухівською та Білобожницькою територіальними громадами, на південному сході – із Товстенською ТГ, на півдні – із Золотопотіцькою ТГ, на південному заході – із Коропецькою ТГ і на заході – із Монастириською міською територіальною громадою (рис. 1).

Фізико-географічно Буцацька громада розташована у південно-західній частині Тернопільської області у межах природної зони широколистяних лісів. Поверхня рівнинна та розчленована глибокими долинами річок. Гідрологічні ресурси Буцацької МТГ представлені річками Стрипа, Бариш і Вільховець, які зарегульовані ставками. Буцацька МТГ належить до ґрунтової зони Волино-Подільського лісостепу, тут найпоширенішими є лісові опідзолені ґрунти. Серед них переважають сірі лісові ґрунти та чорноземи опідзолені з різним ступенем поверхневого змиву [1].